Масса а мехкашкара пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-Гlалгlай обкома, Нохч-Гlалгlай АССР Лаккхехьарча Советан Министрий Советан орган

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газета арадувла 1923 шера дезз ◆ ШИНАРА, 31 октябрь 1972 шу. ◆ № 131 (5037). Мах 2 кап.

КПСС Центральни Комитетеи

СССР Министрий Советеи

ЛАЬТТАШТА МЕЛИОРАЦИ ЯРА А ХИЙ ДЕХКАЧЕН ДОКЪАДАЬЧЕН ЛАЬТТАЕХ ПАЙДА ДИКАГIА ЭЦАРА А ДУ БАЛХАШ ДIАХО ЧIОАГIДАРАХ

КПСС Центральни Комитето СССР Министрий Советон соцам баьб лаьтташта мелиораци яра а хий дехкачех докъадаьчех лаьттаех пайда дикагlа эцара а бу болх дlахо чlоагlбара хьакъехьа.

КПСС ЦК-ан Министрий Советан соцам тlа белгалдоаккх, юрта боахам дlахо айбара а юртбоахама культурай тешаме лакха хьумкъам ккебара а, къаьсста а мехка лакхача зокашкача чоалхамча метеорологически хьалашка, лаьтташта мелиораци яра а хий дехкачех докъадаьчех лаьттаех пайда дикагlа эцара а ду балхаш чlоагlдар тlа-тlа боккхагlа лоархlаме хулаш хьаьр.

Лаьтташта мелиораци яра дечa балхийн шерра программа тlехьйица йола КПСС ЦК майски (1966 ш.) Пленума хиннача тlехьагlа дlадахача шерашца яз программа чакхъяккхара а хий дехкачех докъадаьчех лаьттаех пайда дикагlа эцара а дукха болх баьб партийни, советски, юртбоахама, хин боахама организацешa, колхозашa совхозашa. Хин боахама гlирсаш хьаллара декъа ноекъостал ду промышленни предприятеш гlишлонагlьча организацей болхлоша, специалисташа, кулгалхоша.

Цунца цхьана КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советон СССР мелиорацен хин боахамен Министерства, СССР юрта боахама Министерства, союзни республикай Министрий Советий уйла тlеозайий хин боахама гlирсаш хьаллечен мелиораци ечa лаьттаех пайда эцачен цlенкаштта кхоачамбоцарш хилара.

Лаьтташта мелиораци яра хьежача капитальни вложенеш баьза пайда эцаш, мощностеш мерттара фондашн болх бе болалийтара планаш цхьайолча союзни республикашка кхочаш ца еш дуc. Къеннча проекташ хlара а хийца ялнад а, деш йола балхаш эсала хуьйт. Мела ял хий дехкачех лаьтташ докъадечен системашта эксплуатаци яра прогрессивни способаш юкъеяхьарга.

Партийни, советски, юртбоахама, хин боахама органаша цхьайолча районашка мегийт хий дехкачех докъадаьчех лаьтташка юртбоахама культурай лоха хьукъам кхебар, боахама кулгалхошкара дагlар хьаладиэйн мелиораци ечa лаьттай хlора гектарах эффект лакхагlа йолаш пайда эцар.

Соцам тlа белгалдоккх, лаьтташта мелиораци яра балхаш лаьттай беркат беламгахь дечa совдаккхарах юрта боахам дагlабоаьбара тешаш сихъялар йарте дlаьхкхача хенна оттаьчa программа керттера дакъа схьлва дlахlа хоагlаш хилар.

Волгьба, дуга, шекара, сеннзе лелаеча районашка лаьтташта мелиораци дlахо чlоагlагlа яра кийсса сихдe деза йокъалa уьттача алеташ дуьча районашка, эгара хьалхарча богlа — Поволжье, Украина шьорaча дакъа тlа, Къилбседа Кавказе, Казахстане лаьтташка хий дехкара. СССР Нечерноземни зонерча, Белоруссе, Полесски лохаленерча, Украинерча, Дальни Востокерча охкача лаьтташтен доккъейна [illegible] мелиорацийн тlаковлача лаьтташтен мелиораци яра, йоккхий городашн промышленни центраш гонахьа [illegible].

мехка системаш хьалъера балхаш.

Ишутта оттадаьд севооборотий кхашнаре зоакъбоаш дукхагlа дехаз дукха мехка еарагlа мелиораци лаьттийта мелиораци яра, хий а дехкаргдолеш хlайрйхача балхий хьагlенаш хьагор, уоий тlаоахьча баьний цаьгlенаш товжа, кьосача ечача дагlенашта хий тlадигара балхаш [illegible] lалашде.

КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советан соцам тlа 1973 шера хьалла задамаш оттабий мелиорацен ва лаьтташ эксплуатаце дlаладаьл, уж товжая а докъаде цa дечa лаьттийн культуртехнически балхаш дара а, цуй дожаш дlаоача баьний доагlенаш эксплуатаце дlалара.

Мелиораци ва лаьтташ сихагlа эксплуатаце дlадала пайда хилагlа тергболаш уж карадерзадара дукха шерра социалистически ахь бовзае, колхозийн совхозийн инициатива ма могга хьаллаца а цар шоай ахчах мелиоративни балхаш дечa царна ноекъостал де а дезаш я партийни, советски, юртбоахама, хин боахама органаш. Декхар оттадаьд хьадьекхача капитальни вложенех эффект лакхагlа йолаш пайда эцалга, хин боахама гlирсаш хьаллара дерригача эсзкхаманта паччахьалкхея аладаш кхоачашьелга, гlирсаш дикагlа хьаллелга, технически прогресс сихъелга lалашде.

Шера планаш кхоачашьеча хана ахы тlа а тороншн республикашка еза лаьтташта мелиорацийн яра балхаш дlахо сихдьол, эгара хьалхарча богlанна РСФСР нечерноземни зонан Поволжьен, нечерноземни зоне докъаьараш тlадена лаьтташ тоалаен хин боахама организацей мощностеш сихагlа дегlайоадаен еза хилар тергал а деш.

Дахlа, дерагдоашаш лаьохlаа Саратовски Куйбышевски каналаш а дукха мадьйола объекташ а сиkагlа хьалъеча, хий дехка лаьтташ цу лаьча тlа дукхагlа эксплуатаце дlателген юртбоахама гlулакхашта уж сихагlа хьовзехадае lалашдалгйн, дlаьта иштта Волгоградски, Саратовски, Уральски, Гурьевски областийн лаьтташка хий дехкаргдолеш Волга — Урал яха хий дехка-тlадоалаш канал дехкара 1973 шера кийчом балхаш дe а 1974 шера керттера балхаш дlадоладе а.

КПСС ЦК-ас СССР Министрий Советон союзни республикай Коммунистий ЦК-аьш Министрий Советашн, СССР юрта боахама Министерство, СССР мелиорацен хин боахамен Министерство, партийни, советски, юртбоахама, хин боахамий органаш декхарийла ьйй мелиоративни системашта эксплуатаци яра, технически боазам лаладера, ремонтно - эксплуатационни балхий прогрессивни организационни формаш ма могга, дукхагlа механизаци юкъейоалаяра, дlаьта иштта укх гаргарча шерашка эксплуатационни балхашта индустриализаци ергйолаш эксплуатационни организацей материально-технически база чlоагlъяра де дезаш де.

Мелиоративни объекташ хьалъера комплексность товжа духьа лаьтташта мелиораци ярах юртбоахама гlулакхашта уж карадезадарш уьттаю [illegible] дукхагlа [illegible] Советашта.

свойисполкомашта, облисполкомашта, совхозий доал шоашка долаш йолча министерстваша тlадилладa шера планаш оттаеча хана, совдоаыш эксплуатаце дlадера дола мелиораци яь лаьтташ шоай кхоачадьелг карадерзаделгlе lалашдеш производственни кхьалолеш гlирсаш хьалдоьга дlаххайта капитальни вложенеш хьежаелга а дlаьта иштта цу гlулакхашта ахчаш хьежаделa юьлоашта ноекъостал делга а.

СССР энергетикан электрификацен Министерствана, СССР элеркача индустрие предприятешча Министерствана, СССР промышленни гlирсаш хьаллеча Министерствана, СССР гlишлошъяра Министерствана, СССР юрта боахама Министерствана, транспортни гlирсаш деча Министерствана, газови промышленноста Министерствана, Мосгорисполкомерча Главмосстройна 1973 шера задамаш оттаьй хин боахама гlишлонашка, хин боахама организацей производственни база объекташ лодярнид балхаш дара а мелиораци еш дола лаьтташ юртбоахама гlулакхашта карадерзадара а.

«Союзсельхозтехникана» тlадиллад догlаш хьесапе хий деттача машинашта дlа-цlа делачa насосни станцешта ремонт ела а технически гlулакх дела а, дlаьта кемаш деча промышленноста Министерствана — «Фрегата» яхача догlаш хьесапе хий деттача машинашта технически гlулакх делга.

Лаьтташта мелиораци ярах мелиоративни системашта эксплуатаци ярах гlулакхдолча эшача боарамe материально - технически ресурсаш хьежаьй 1973 шера. СССР тракторни юртбоахамен машинаштроене Министерствана, гlишлошъяра, некъан машинаш, коммунальни машинастроене Министерствана, химически деча промышленноста Министерствана, гlишлой материалий промышленноста Министерствана, электротехнически промышленноста Министерствана, цхьайолча кхыча министерстваьштен ведомстваьштен хьалха задамаш оттаьй 1973 шера юртбоахама культураш тlай дехкара машинаш оборудовани, хий тlа лела насосни станцеш, мелиоративни машинаш, болатан алюминиеви трубопроводаш, трансформаторни подстанцеш, мелиоративни балхаш дара оттаьдь планаш кхоачашъяра хьалаза ярг йоала кхы уйла машинаш, оборудовани, изделеш, материалаш хьае а лоаттае а.

СССР Госплана тlадиллад СССР мелиорацен хин боахамен Министерствашц, СССР юрта боахама Министерствашц, «Союзсельхозтехникаца» цхьана союзни республикай Министрий Советаша даькъа а лоашаш 1976 — 1980 шерашка лаьтташта мелиораци ярах мелиорацн ечa лаьттаех дlахо пайда дикагlа эцаран плана проект оттаелга а КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советан хьечулуга а.

Мелиоративни гlирсаш хьаладера мелиораци ечa лаьттаех эффект лакхагlа болаш пайда эцара программе кхоачашъяр юртбоахама производство дегlаяра тешаш дlаха сихъяра доагlадегlара средство а лоархlаш, халкъа боахама боккхача лоархlаме хилар белгла а доаккхаш. КПСС ЦК-ас СССР Министрий Советон СССР министерстваш ведомстваш, союзни республикай Министрий Советаш, моттигера партийни, советски, юртбоахама, хин боахама органаш декхарийла ьйй соцам тlа белгалдаь дерригa гlулакхаш чакхдехара къаьстта уйла тlаххийта, цу лоархlамегlара паччахьалкхен декхар хилар тергал а деш.

УНАХЦIЕНО ЛОРАЕРИЙ СИЙЛЕН ДЕКХАР

«Лора профессе — доккха. Цо дlадех цхьаннха хlама ца къоасам болх бар, дог а уйла а цlена хила еза цун. Моллагlчоа могаргдац иштта хила», аьнад сийлахь-воккхача оьрсий писателa А. П. Чеховa. Да а да из иштта. Моллагlчоа могаргдац дy-бийса ца къовсаш, тептах, цкъалах унахчоа оорцагlоала. Вай мехка чlоагlа лоархlаш а вай дезa а а эгара гуманнагlа йола — лорий профессе.

Халкъа унахцlено лорар — вай мехкa карагlдаьча lалашвето доккха хlама да. Дуне тlа эгара хьалха советски паччахьалкхено шойна дlатlаьйцад вай граждански мах боацаш медицински гlулакх деѓа.

Ма дарра аьлча, Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци хиннача тlехьагlа мара боаьлланца оlаштlехьдаьнна аш вай республике бахача наха медицински гlулакх делга, цуа тlехьагlа мара шера хьайкйлланц дарбан учреждени.

Масала, 1913 шера Нохч-Гlалгlайчоа юрташка ворхl лор мара хинаац. Хlинта больницашка хийнабац ши бlаьи тlкьа ялхайтта шарга мара.

Советски lедала лаьттача шерашка ерr цецадахха чlоагlа тоадендад вай республике медицински гlулакх деѓа, дагlадой дарбан учреждени материально - технически база. Хlана цхьанкха а больницашка яц вайцега тала шагlйоала медицински аппаратура, дика кийчъла лаборатореш, кабинеташ йоацаш.

Городашкахи юрташкахи бахача наха гlулакх деш пхийтта эзар сонгlа медицински болхло ва вайцега. Царех дукхагlчар шоашта гlадеона из бехктеккхама гlулакх цlенаи дег даьзаш кхоачашду.

Нохч-Гlалгlайчоа районашка медицински гlулакх дара дlахо а тоадара хьинара къахьег Н. Б. Миронова корта лаьттача республикански больница боккхача коллективо. Моттигерча лорашта ноекъостал де а консультацеш тоха а юрташка ух гаьза лораш.

Итт шу сонгlа да а С. А. Сийцева Дай-мохка тlеме инвалидий госпитале тlехха-туберкулезни отделене заведующий волаш болх бу. Цу шоашка отделене дарба дайташ хиннача цхьа эзар сонгlача унахчоа операци яьй цо.

Назрана района вохкlаш а вай дезa а ца районни больница кортторa лор Т. Тимурзиев, Малгобекие бахача наха дика вовзаш ва городской больница кортторa лор А. Хаимиев.

Аьхха молханца мара дарба де ца хоаш хила йоаш яц лор. Унахчунца къамаьл де хоаш, дашар эшадара цуй дег уроттадергдоала дош ала хоаш хила веза боккхаща вола лор. «Лорацa къамаьл даьчул тlехьагlа унахчоа аттагlа ца хуле — из лор вац» — аьнад гlерамгьнача психотерапевта В. М. Бехтерева.

Цу тайпара лораш кlезига бац вайцега. Уж ба къахьегаккхай унахцlено лорара шоай вахар хетадаь Е. Д. Елецкая, М. И. Сахарова, А. В. Даговa, М. И. Перестенко, РСФСР заслуженни лор Т. М. Висаригова, А. Ицитаев, кхы дукха бераш а.

Иштта дика болх бу лораш, медицински болхлой, бlарчоа коопкашш кlезига яц вай республике.

Цхьабокъдо, дарбан учреждени болха боахе кlезига дац кхоачамбоацараш а. Цхьайолча больницашка, [illegible], поликлиникашка хила езача тайпара яц медицински гlулакх дара культура, лорттlа оlаштlехьбаьяккхабац амбулатори-поликлиникашкара болх, [illegible] лора корта леккхага, тохьаш яц цхьайола [illegible]. Масала, Грозненски № 6 йолча поликлиника бlарчоа лор а [illegible], а кхьароле лор воацаш дукха ха йоаьхи. «Жёлтые курган» йола дукхаха поликлиника ха боазаш хув когам боаца мах.

Сийлахь деккхараш да советски лорашта хьалхашка лаьттараш. Уж дизза кхоачашдара шоай гоелa дlадa лоаттьё, маьа кибба деза цlенхоашта тоаде дихкарийла ба уш. Лорацa, медицински болхлоша хьиннара дикъа йоаца деза бахача наьха йилъе профилактически болх бе, медицински знанешта пропаганда еча, цо, вай, лаьтта цlена хийлайтара а лорадара а тlехьа къовсам лоаттабеча.

СССР Лаккхехьарча Совето тlаейцача ССР Союза сонсони республикай унахцlено лорарах дола законодательства Лардеш тlа къаьгга хьэхьекхад медицински дарбан - профилактически учреждени болх тоебара кертта принципашта шоа чlоагlа йоаккха ю.

Законодательствон Лардешта тlа белгалдаьнад халкъа унахцlено лорар советски паччахьалкхен керттерча декхарех цхьа долга. Из дизза кхоачашдургдолча тайпара шоай болх тоебе беза Нохч-Гlалгlайчоа медицински учреждений болхлоша.

Массанахьа а лорттlа йоаккхе а еза медицински учреждений материально - технически база чlоагlъяра, больницаш яьй ашбчунца lалашьяра.

Къаьстта тергал тlабохийта беза районни больницаш, юртахара медицински пункташ транспортаца, медикаментамца, приборамца lалашьяра. Хlана аьлча, юрташка хlана а дукха моттигаш кийбалу транспорт ца хилар бахьан долаш унахошта хьинахьа ноекъостал де йиш йоацаш.

Бакьда, кхьа унахцlено лоравелга дукхагlча дахьъе корий говзанех, цар профессиональни бехктонхам кийкбарах тийша да.

Хlана керттерлар да дарбан учреждений болхлоша бахача наха медицински гlулакх дара культура лакхьяр, диагностически опушка тоалар.

Укх шера дукха медицински балхлой баьхкиб вайцега болх бе. Моттигерча Советаша, колхозийн совхозийн кулгалхоша уж мел эшачунца lалашбе беза. Церна дика фусаш, дешар, тохьлар а хийнийта декхарийла ба уш.

ОКТЯБРА СИЙНА

ХЬОНА, ДАЬХЕ

Хьинара къахьегаш вахъабоогlа Октябра дезача цlейна «Сунжанефть» НГДУ мехкадьттахой. Мехкадьттен газа ваххара итт бетта плана 28-ча октябре кхоачашъьйй цар. Планагlа лоархlачул совгlа даьккхад 13 эзар тонн «Iаьржа дошува» 8 миллион кубически метр газа. Хьадоаккхача мехкадьттаген газаген дlабоала над лехбарах паччахьалкхене кхадаьд итташ эзараш сомаш.

Управлене коллективашта юкъе вьрйача социалистически ахьё укх шера цахаддаш хьалха лаьтташ хьайоагlа М. Н. Холопов корта лаьттача инъодагlча инженерно-технологически служба коллектив. Ца ер шу доладелча дена планаца совгlа даьккхад 11 эзар тонн гаргга мехкадьтта.

С. БЫКОДАРОВ.

• • •

СССР-ан Нохч-Гlалгlайчоа автономен ах бlаь шу дузача юбилеашта сийлена вакъаьхара къовсам лоаттабеча А. Шерипова цlерагlча Грозненски мехкадьтта чакхдоахача завода коллективо дика къахьегаш совгlат кийчдаьд октябра дезача цlейна. Мехкадьтта продукци арахецара итт бетта план 24-ча октябре кхоачашъьй цо, хlаьта продукцена реализаци яра задани 26-ча октябре кхоачашъьй. Юлдехача деношка планал совгlа ара а хийца завода технологашка реализаци ергъа итташ эзараш сомий мехкерча продукцена.

Къаьстта дика къахьегара белгалбаьнна ба Рудnев Алексей Михайлович, Николенко Владимир Александрович, Саргсов Тимофей Епифанович корта лаьттача установкай технологаш. Цар задани кlира хьалха кхоачашъьйй итт бетта задани.

Б. ДОТМАРЗНЕВ.

• • •

Октябра дезача цlейна къахьегаш совгlат кийчдара шерра социалистически ахь бовзийнаьй Новогрозненски мехкадьтта чакхдоахача завода нехий коллективаша. Яхьа вердача толамашка кхуьй завода технологаш. Продукцена реализаци яра итт бетта задани 25-ча октябре кхоачашъьйй цар.

Планал совгlа шоллаа ара кхадаьй эзараш тоннаш мехкадьтта продукции.

Завода цехашта юкъе къамеха лаьттачарех а Атаргуев Аьнжид Гарунович корта лаьттача шоллагlча цеха коллектив. 22-ча октябре дениз хьахулача бетта чотал къахьегаш а ю.

Л. БАГРИНЦЕВА.

Даим даха а дахалда, тоа а хулда дохаргдоаца СССР халкъий вежарашха доза доттагlал—КПСС ленински къамий политикана карагlдаьнна сийлахь-доккха хlама!

(Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революцено 55 шу дизара летадаьча КПСС ЦК Гlайленашкара).

Гурахь ю культураш дlа а йойна хlеэ боррага а низ эзба лаьтта ахра тlабахийта къахьегаш ба Грозненски района «Атагински» совхоза хlаш лехкараш.

Совхоза планагlа укх шера эзба аха дезаш 2450 гектар лаьтта да. Цунах дукхагlа хlинцале аха даьнна. Хlара дийнахь 19 трактор хьу эзба охаш деш. Дийнахь а буса а шин сменагlа бу пар боьх.

Дикагlа хlинцалехьбаьхнарш эзба лаьтта ахара болх совхоза шолагlча отделене. Хlинцале 1800 сонгlа гектар лаьтта аьхна цар планагlа 1786 гектар аха дезаш. Механизаторашта юкъе толамаш доахаш къахьег дукха дика опыт болча Наразов Ваха, Зайтаев Шамсудина, комсомольцашна Баиров Руслана, Озаев Мусас. Хlара дийнахь нормагlа 4,1 гектар аха дезача хlуттарa [illegible] лаьтта охаш ахт.

СУРТА ТlА: «Атагински» совхозе эзба лаьтта охаш ахт.

Л. РУДСКЕ тесна сурта.

ТРАНСПОРТНИКИЙ ТОЛАМ

Нохч - Гlалгlай автотранспортни управленена чуйоагlача Грозненски автотранспортни предприятия коллективо дезача цlей сийна тlайцад социалистически декхараш 23 октябре тlахьlа кхоачашдер. Хlаьта итт бетта план — 103 процент, пайда тlайдара задани — 114 процентa.

Социалистически ахьё хьалхара лаьттача коммунист ваа. Тамаш корта лаьттача шоллагlча автоколонна 1973 шера чотах балх бо а хlинца ба бартабоа [illegible].

Къаьстта хьинара къахьегаш ба водителаш ал. Цакаев, Коргиев, Петрашов, Мандриков, кхы берша.

Укх шера планал совгlа 53 эзар тонн хахьа бацахьа дукх дlа - кхь бахьа дая дехкад автотранспорто предприятен коллективо.

М. ХАСИЕВ.

РОССЕ КЪАХЬЕГАМА ГIУЛАКХАШ

Республика промышленноста 1972 шера ийс бетта паччахьалкхен план кхоачашъяра итогех бола РСФСР ЦСУ хоам.

●

Российски Федерацe промышленноста болхлоша, КПСС XXIV съезда решенеш кхоачаш а еш, СССР хьалхь 50 шу дизара баха боагlача тайпара вахъабехар дукха ахь а лелаеш, ийс бетта план кхоачашъьй промышленни продукцена реализаци ера объемах цун дукхагlдола лоархlамегlара тайпаш хьадораш. Дlадахача шера ийс беттаца ийсйча дукхагlа хьаль промышленни продукци 6,4 процент хилар. Къахьегама оесапе 5,6 процент лакхъелай промышленноста. Цу хьакъехьа дувц РСФСР Министрий Советерча Центральни статистически управлене хоама тlа.

1971 шера ийс беттаца ийсйча промышленноста къаьст-къаьстача доакъошка дукхагlа хьахха продукци укх боараме хилар: электроэнергетика — 8 процент, йоагlача хlамай промышленноста 6 процент, lаьржачеи сийдоа бесаш долчеи металлурге — 7 процент, химически мехкадьтта химически промышленноста — 9 процент, машиностроенеи металлообработкеи — 11 процент, хьун, хьу чакхйоахача, целлюлозно-кехата промышленноста — 5 процент, гlишлой материалий промышленноста — 7 процент, яйгача промышленноста — 2 процент, кхачан промышленноста — 3 процент, культурно - бытовой нlагlарча боахамех гlулакхдашта лаьрхlа хьаду товараш — 9 процент.

Ийс бетта план кхоачашъьй РСФСР яйгача промышленноста министерстваьгара дlайийкхача РСФСР ерригача промышленни министерстваша, Нохч-Гlалгlайн Калмыцкий автономни республикашкара, Красноярски крайгара, Астраханский, Смоленски, Курганский, Курски областашкара дlайийкхача ерригача автономни республикай, край, областий промышленносто.

Дlадахача шера цу хана ийсйча дукхагlа хьаьхкай: электроэнергия — 27 миллиард киловатт - сахьат, мехкадьтта — 16 миллион тонн, кlор — 6 миллион тонн, чон — 1 миллион тонн, болат 1,8 миллион тонн, lаьржача металлий прокат — 1,8 миллион тонн, болатa турбаш — 73 миллион метр. Дукхагlа даьхад сийрда бесаш долех металлах мара а ийсаха металлаш, мехкадьтта химен мехкадьтта чакхдоахаш хьахулен продукташ.

Дlадахача шера ийс беттаца ийсйча дукхагlа хьайй минеральни удобренеш — 1,1 миллион тонн, тракторaш — 20 эзар, цар запасной оатхалаш — 16,1 миллион сома маьха, грузовой автомобилаш — 12 эзар, юртбоахама машинаш — 105 миллион сома маьха, цар запасной оатхалаш — 6,6 миллион сома маьха.

Дукхагlа хьадаьд: химически хьоасий — 19 эзар тонн, приборaш, автоматизаце средстваш, цар запасной оатхалаш — 138 миллион сома маьха, вычислительни техника средстваш цар запасной оатхалаш — 93 миллион сома маьха, легковой автомобилаш — 150 эзар, автомобилий запасной оатхалаш — 46 миллион сома маьха, продукци дукха хьийдола тайпаш.

Халкъа эша товараш дlададача шера ийс беттаца ийсйча дукхагlа хьадаьд: масса тайпара кlадаш — 41 миллион квадратни метр, тийга ба хlамаш — 56 миллион сома маьха, дулх—255 эзар тонн, маржа дьисапера хlамаш—49 эзар тонн, бежана даьтта — 27 эзар тонн, консерваш — 193 миллион банка, кийга пхьегlаш — 30 миллион, сортех йола пхьегlаш — 15,2 миллион сома маьха, холодильникаш — 100 эзар, электропылесосаш — 173 эзар, мебель—125 миллион сома маьха.

Бlарчча хьанйоча промышленноста ийс бетта план кхоачашъьйнe а, белгалдоаккх РСФСР ЦСУ хоама тlа, цхьайолча предприятеша кхоачашъьйнаш продукци хьоараш дукха реализаци яьа. Хlаьта иштта кхоплененш lояйа а оттаьь задамаш. Масаймар — а lалашдаш эшача ассортиментагlеи дикеи йола продукци арахецарга. Дукхача предприятеша дlаэз а базза пайда эцаш продукци, хlана дукхагlа хьалра йолча резервех кхоачамболанараш да производственни мощностех, балха дахех, бедалах пайда эцача.

lалма - тохкама, проектни, конструкторски организацешн предприятешн дlахо а lилман тохкамаш дlаь. lилмайн техникинн карагlдаьккхараш производстве юкъеяхьара болх баьб, lома а даь, хьеде доладаьа продукце 1,5 эзар сонгlа керда тайпа. Юкъеяххьай прогрессивни технологически процессаш, вычислительни техника средстваш юкъе а йолаш производственни процессашта комплексни механизаци автоматизаци яьй.

Лоцбаьб промышленни продукци хьоаргa дlабода мах. Пайдаш дара ийс бетта план кхоачашъьй.

(ТАСС).

ПАРТИЙНИ ВАХАР

БОЛХ ТОАБАРА ОАРЦАГIБАЬХАР КОММУНИСТАШ

XIара [illegible] балха итогаш ю ха хьатIаттий. Чакхдаьккхина [illegible] дахара [illegible] XIанзалха [illegible] га гуш ю хIиндолчу ютIбаьхие [illegible] мел вуьзна, мел пайда бе [illegible].

Массадолчу болхахой [illegible] собраненга тешаш [illegible] хьайбаш лелаяйна ахархошна, хьайбаш [illegible] Дийнал шу [illegible] чакхдаккхар [illegible] хIаьта хьатIадоагIаоча [illegible].

Ил дош тешаш КПСС райкома [illegible]. Райкома хьалхарча секретара вов. Гостемирова доклада тIа [illegible] [illegible] [illegible] дешна ха.

[illegible] хьанхачар тайнара, ухх [illegible] дийнаIа доьла ю безахоб укхдара ахархой шоай лаьттанга. Хьалха [illegible] на ца оашаш леттта Iаш кIалаш дошой хIана. СахагIа [illegible] [illegible] фу, агротехнически [illegible] телха на еш дIадук [illegible] [illegible] удобоснаш.

XIаьта а баьтий ерригa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ка отталь социалистически делимарош хкоачаидолча.

[illegible]

Массала, «Знаменский» совхоза хIанна [illegible] [illegible] [illegible] «Знаменский» совхоза [illegible] [illegible] 1980 гектарга хIаронна тIакха 21,4 [illegible] [illegible] — 14 [illegible] «Знаменский» совхоза [illegible] [illegible] [illegible] гIаде [illegible] [illegible] [illegible] «Знаменский» совхоза [illegible] а 70 гектар лаьтта [illegible] тайнаре да.

Цу тойнаре вогаш да хьайбаш [illegible] «Знаменский» совхоза [illegible] ферма [illegible] [illegible] хIаьна [illegible] [illegible] Эльтов [illegible] Районна 110 [illegible] дойкаех шура яккхаа зеданеш хкоечадьанаш 30 мара ю. Дукхьа хьалд латтарий пхьана хланаш хкоечанга меготдерц района.

Из гIулакх дукха тогIадаьа хкоогдолхор тара дIа цу хIаьз хьегуш нола «боралл» а. ГIемарча довьаона 95 процент мара [illegible] хьал пайнена бокханий фермаш, ваьтта мара тоьаргдолаш деш моша доакьар, концентратеш, Цулухьа, ноьхаьра мелий сакна

хьаьна [illegible] торонаш лехий. Доакьар кийчча установкаш тоаеш, хьайбаш [illegible] [illegible] [illegible] боьй бойзамера заведуюшегара болебения хоарлага ххечалца боль [illegible]. Вакьба, плевние [illegible] [illegible] из салоо [illegible] за. Шоай болх кIезиг-дукха баьккха а Iилман дерда тIа [illegible] кха, нарда хIама [illegible], [illegible] фу пайда боал хьажа оарцагIевалаш [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] болварна кийча.

ВIалла IетIакхетагуш дов район боахаций [illegible]. XIара шера кIезиг ух Вашении: шоча хьала тIа я искусственни осеменони, [illegible] [illegible] тайнара [illegible] бен. ЛоттIа Iучал ца [illegible] тоа ките а кIаьига хьатух [illegible] шелалех, мейллак дазарий а лушаш. Цул совгIа кура [illegible] боалача наьа делалча гIулакхешта [illegible] ла бац укхаза.

— Цу гIулакхи доне сандухьа летадир дукха хIа болаш: «Знаменский» совхоза Суxхотерча ферме учете дIа а ца валаш берзI Iаснаг, — йоахар [illegible] къамаьл дийца продукци диаел тохкаш волча района [illegible] Аушев Хьасана.

Ийс бетта дулха оалаш [illegible] районо. ГIулакх [illegible] гога на доале хьалда дIаденча шера из дикка дакхов гIадиса шоташ а за. Сов [illegible] [illegible] бахтоIалме, вах шоай боахана чуоча гIулахдаш та эпача дулх хIетелара. ДаI [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

Мальсагова, «Октябра 40 шу» яьнча совхоза директора вов. Арапова, кхычар.

Пленумо доладамбе дьатIадаьгIача шера а авча шайна а дьаха аьнча тоосвий а. Цу хьахтехьа соцам тIейнар. Пленума балха дакъа лоацаш а кьамаьл деш а хилар КПСС обкома секретарь X. X. Беков.

М. КАРАЕВ.

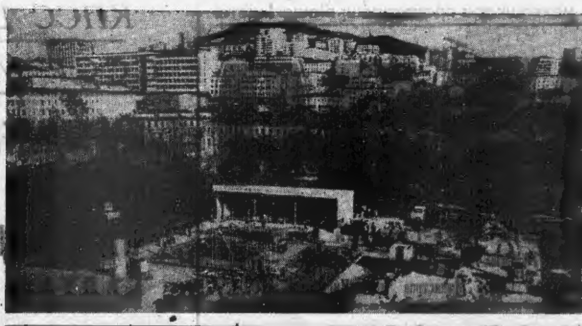

ПРИМОРСКИ КРАЙ. СССР хьаль 50 шу дизара юбилейна а интервентех белогвардейцех Дальни Восток мукъалькхаа 50 шу дизара а хетаь Приморски [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] промышленность [illegible] индустрии дегIабар [illegible] материаламаш.

[illegible]

[illegible] экспонаташ а [illegible], бытови гIулакх дарах, [illegible] боахамах, тIома [illegible] балхаш дувцаш. СССР Iилмай Академе Дальневосточни центро, Дальневосточни [illegible] университето, кхыболча Iилмай учреждененаша даьхарча дешаре заведенеша ераш Iилма деIаде рах йола материалаш ейтай выставка.

СУРТА ТIА: [illegible] [illegible]

ТАСС Фотохроника.

РЕЗЕРВАЕХ ПАЙДА ЭЦ

Керттерча производствени фондех мийса пайда эцар — предприяте балха экономически лакха хьокхамаш дахара чIоагIа доаргIамера фактор я. XIанзарча хьалашка фондоотдача коэффициент лакха хилрак тайша к предприяте экономика, хIаьта дуица цхьаьна цун коллективага хьекхоача материальни этакьан фондаш лаккхдуга.

КПСС XXIV съезда Директиваш тIа пятилетие халкъа боахам дегIабоалабара керттерча дехарех цхьане тIа хьикад: «Производствени керттерча фондаш дIайодача хIара единицах хьаху да продукци дукхагIа яккха машинех оборудоване бизза пайда эцара, смячность коэффициент лакхьара, простой хургIоаш дIадаккхара, керда юкъейоалаю мощносташ сихагIа карадерзара, производствени процессаш дIахо а интенсификаци яра ць къана.

Уж указанеш хкоачашъяра В. И. Ленина цIерагIча Грозненски механьтта чакхдоахача заводо коллективо керттерча фондех пайда эцара коэффициент лакхъергIола мероприятеш белгIа а яь кхоачаш еш а. Кхоаттъа шу совгIа ха яьнача тха предприятена бокхача лоархIаме да керттерча фондех пайда эцара дош. Оаха керда установкаш хьалъяц. XIаьта механьтта дукхагIа чакхдаккхара коллектива хьалхашка доккхий дехкараш [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

БерзIагIча пятилетка шера ха ерригача заводе гIолла фондоотдача 25 процент лакхъелар.

Цу хьакъехьа укх пятилетка дика гIулакхаш кавегIдаьннад. Пятилетка хьалдоча шера производствени керттерча фондашна дIадахача цхьан сома фондоотдача 27 кепиг хилар. Из кIезига дац. Валови продукци арахецара шера задание а иштта хилад хьалха хкоачаьйнр.

Завода хьалхетнв укх юбилейна шера ийс бетта плав хкоачаьйнр.

Уж гIулакхаш нарагIдаьлар тхона массехк мероприяти хкоачашьяраш. Царех керттера эраш юкъерчья вай.

Юкхьанца механьтта [illegible] [illegible] технологически установкаех цхьан установке балха яьча анализо хьахьекхар пхьайолча аппаратапа дукха миз тIабодаш болх белга, хIаьта вокхе атта белга. Расчеташа хьахьекхар, ялгахь санна теплообменни холодильни установкай аппаратура, ректификационни колоннаш хиейча, кIезиг - дукха эшар дIатIатехача, хьа а яьста юха дIайийхкача, кIезига мощносташ йола цхьайола къаьна пасосаш дIаяха, къахьегама оасаргле лакха йола кердаяраш дIаоттаяр мощностех пайда эцара юкъара боарам лакхбарца цхьана дика экономически эффект хургхилар.

Проект кийчъя установкана реконструкци [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

ПоагIаш йола технологически расчеташ яьча технологашта гучадаьлар, [illegible] [illegible] хувла на [illegible] дукхьал [illegible] [illegible] [illegible] установка къахьегама оасаргле 10 процент лакхье йиш йолга. ГIоахал хкоачам болаш яр. ДIакъолстаеча продукташца дIайодача йовхалай пайда эш лаьрхIан. Цо торо хилийтар кхы а йоахал хоe.

Иштта реконструкци чакхьаьккхца хIана балх бе йолаешца установке керттерча фондашца дIайодача цхьан сомах цо совхьахул.

XIана вай [illegible] чIоагIа [illegible] электродаш нохс. Из хьабара дукха къахьега дезе. Производствени хьалашна [illegible] [illegible] укхаза мощносташ шерьe, дIана хьача лаьтта кIезига долайдаь. ТIаккха завода болхлоша лаворхIаьа чIоагIа эшаш йола из продукци йолаш йолча аппаратура тIа дуккагIа хьее.

Къаьнарча технологех нокс хьабеш хилча хьалхагIа бедал куба чу Iочуйоассаь тIаккха кIалхара цIераца пхо йоахье езар. Укхаза хкоачамбоацар дар дукха хьаш доаш хилар, йоагача кIера алах кубаш йоагир.

Из ца хилийтаь, хьаш хкоаден кубашта ремонт еш дIайода ха кхоран керда пиши хьее лаьрхIар пеха. Цу чу белал хьалхагIа йоах а яь, тIаккха мара куба чу хилларг а йоацаш. Цул совгIа, расчеташа хьахьахь ху кубашка 10 процент дукхагIа нохс хьее йиш хургхилар.

[illegible]

[illegible] [illegible] установкана [illegible] [illegible] технологи группаша, технически цехий кулгалхоша. Производство дуxтIабоалаш йоазарш пятилетка [illegible] [illegible] рукци [illegible] [illegible] [illegible].

Экономически [illegible] [illegible] ра боарам лакхбара новкъостал дv кагий технически организатосний мероприятеш кхоачашьяра. Уж санна йола мероприятеш соатка 31 юкъейоалайяр, укх шера уж кхы а 64 хургья.

Массала, цхьох наI юкъегIа а. Терммическа [illegible] установка тIа укх тIехьарча массехк шерен укх шерен Iахвеца болх «ЙIайха» оала къаьнаха насосаш дIа а йовхьа хIанзерча хахара электрически [illegible] болх бу насосаш уттаеш. Дукхьал уж хувцарах установкай къахьегама оасарле дикка лакхо а капиталькIе тIа 30 эзар сом кхоаде я торо хургья.

ДIахо йодача хана цхьанагIa кходвадаьа лаьрхIача мероприятех производство процессашта автоматизаци механизаци яра дукха болх бе лерхI вахан.

Пятилетка тIаьхьрам автоматике [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] продукци [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

Р. МАРТИРОСОВ,

В. И. Ленина цIерагIча Грозненски механьтта чакхдоахача завода керттера технолог.

Саратове болх бе доладаннад КПСС обкома политически просвещене керда цIа. Цу чу я хьоазаш лекционни залаш, йоккха библиотека, предметни кабинеташ. Пропагандистана а, тайп-тайпарча кружокашкара ладугIарашта, а, семинарашта а дьача новкъостал политически просвещене ЦIено арадехаш методически Iомабарен пособеш. Уж кийчдеча дакъа доац саратовски йаккарча дешара заведеней преподавателаша.

СУРТА ТIА: технически хкоачамий кабинете лекционни балха тIа пайда эцаш йолча хIанзарча оборудованега хьожаш ба пропагандисташ.

Ю. НАВАТОВА сурт.

ТАСС фотохроника.

ЛАКХА ТЕМПАШ

[illegible] Антонина [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Цу хана юкхьамаш [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] токарни товарищ [illegible] дуктIелле боалалор ш.

Хьалха вIалла фуд хаьар [illegible] тейна бола. Лабоватта хьа лоаш ю Тоня.

— [illegible] хала дац, — йоах Антонина Егоровне, — цу хана [illegible] [illegible] [illegible] бовхагIа болча [illegible] [illegible] дел дешаре, [illegible] а хIаьна йоаха [illegible] [illegible].

Iомаяла со йоахха опыт йола мастерага, дIано Октябрьски революци соаде лелеча Ворзилов Михаил Ивановичага дIавалар. Цунгара Iомайно аз токара гоаьаз, цунгара Iехар со сай профессел дахь ба а маа ба а.

Настоянникас [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] бола Тоня. Комсомольски билето дукха лекхаваш оттаду [illegible] хьалхашца, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] а шу [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Цунна, дикача специалиста, комсомолага, коммунистически къахьегама ударника [illegible] тIадула [illegible] [illegible] бола [illegible] хьа.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] дIа а йоазийташ.

[illegible] [illegible] [illegible] комсомольско - молодежни участок Антонина Егоровнайна цхьаьна болх бе а Ланваешкова Люда, Родионова Надя, Фомичева Люба, кхы дукха бераш. Цар массане а чIоагIа бераш [illegible] хьоаю шоай хьехархо. [illegible] [illegible] [illegible] шоай дегагIав дIа [illegible] а [illegible] а.

[illegible]

[illegible]

В. ДОРОФЕЕВ.

СССР хьаль 50 шу дизарга

ПЯТИЛЕТКАЙ АДРЕСАШ

СССР [illegible] [illegible] [illegible] СССР [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Николай НЕКРАСОВ.

XIара мара Советски Союзе болх бе болалойтiт 300—400 промышленни предприятеш — [illegible] кIира дешна цхьаьца.

«[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] йоагIа, уж [illegible] на хилча [illegible] экономически [illegible] боарам бизза боазе йиш йоаш, Тольяттера автозавод, [illegible] ГЭС, [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] СССР [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] экономически карта [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] кхул. — [illegible] [illegible] предприятей дукхале производства боарам [illegible] [illegible].

ДIаккхаа [illegible] [illegible] лакхьеча 1970 [illegible] [illegible] промышленность [illegible] моалагIдолча дакъа [illegible] дегIабоалабаь ца Iеш, дикагIча лостаме юктхъаш бола балха низай балансаца а [illegible] дIанийсбаьра а къахьегамахой культура. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] нарна [illegible] производствени [illegible] [illegible] [illegible] бIарчача [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] хургдолчун малаш а боарам а. [illegible] а. Социалистически строй боахам лелабара плановы системан аьттув беркате даргдола йоронаш хьаелл цу гIулакхе. XIаьта а царех цайда мыьга — чIоагIа чоалдене бехктакхамех дIунах да. Сай практикагIа дуьтаргда ая.

СССР Госпланерча кIанта хьакхоллара низаш доазара Советон шу хьалха чакхдаьхар 1980 шерага кхачалца хIана хьакхоллара низай дIа-хьа нийсдара Генеральни схема оттаерa балхаш. Из хьаеча, кийсарчал доакъаш, дакъа лоацаш хилар 560 гаргга [illegible] [illegible] проектни организаци. Цу [illegible] [illegible] [illegible] дукххаех [illegible].

Массала, цу [illegible] [illegible] дакъа доаш: [illegible] [illegible] хIама нарда [illegible] — мухха европейски дакъа [illegible] Уралал малхбоалехь? [illegible] [illegible] аьттув болаш [illegible] [illegible]: европейски дакъа тIа бах дерригаех а 75 процент массе (болхлой кха проблема хкоастае аттагIа хургда), 80 процент промышленни юрта боахаш продукци (керда комплекс [illegible]

[illegible] гаргагIа хургдар, укхаза а [illegible] дегIаена транспорт, кIаьзагIа а климат а. [illegible] Из иштта дале а, доаш [illegible] стеннаш производительность [illegible] малхбоалехьа, Урала, [illegible] глобально озалга а дIанийсьелга а чIоагIлеш. Цу районашка хкоач [illegible] дахь дахьхьаш кхо [illegible] дакъе, цига 60 миллион сиг вах. укхаза хьайийлалй, [illegible] [illegible], уж тайна кхы. йоаца бедалея энергетически торонаш, Сибарегiе а Дальни Восток а [illegible] [illegible] чамбоалаш [illegible].

В. И. Ленина Советий Ерригаросийски III съезде хьаьд: «Сибарегiен доаман рузьхаш чулакхе [illegible] [illegible] широ [illegible] дукха да, хIаьта [illegible], дика аьттув баьлча а [illegible] [illegible] [illegible] бIоалагIа [illegible] [illegible] [illegible]. Уж да дикагIйола машинаш ишача хьелашка».

XIана дуьха [illegible] [illegible] йоацача хана а тIехь Сибарегiен къилбаседен Дальни Восток [illegible] гIаккхувлар, дукха нах ца шаш нола бозхама доакъош (безача маькера а бос бола а металлаш доахила, сайра лелаедга, [illegible] лукаша, бекхаш кийдагла [illegible] XIана хьаьттай керда этап: укхаза хьалхо индустре дукха тоннаши продукци йола, отражесеш. Цар дIадех транспорт (ферара гIоалла хинна а на Iеш, машинакъба, дIа тIарр, автомобильни, трубопроводни) ха техха дегIабоалаера, керда торонаш боалош поселкаш хьалоадера. Сакъа дегIадоагIа укхаза хьалдашика хоачамаш, къахьегта квалификовани кадраш, эшаш. Из тIехь [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] фусаманаш, транспортага, материаламаш, продукцех [illegible] [illegible] [illegible] дар) лаьрхIача а. Экономически хилаиза даргдовар ца квалифицированни болхлойн специалиста ша Къилбаседе [illegible]. Из продукта чIоагIа чоалхье а — мила та дулургда из? Практико цхьахад, дукхьал лакха алапа кхалхаш хкоачамбахалга. къахьегама а ахкара в лерттiа хьалаш хьалхаш, дааш, жил. [illegible] [illegible] [illegible] 1965 шера бозхебедал [illegible] [illegible] Малхбузен-Сибарегiен мэрарча ярарр [illegible] механьтта миллион тоннага [illegible]. XIаьта 1970 шера 30 миллионага хьачар. 1975 шера механьтта дахоардара [illegible] 120—125 миллион тоннага хкоачаргба, хIаьта 1980 шу тIа хкоачаа хана — 230 — 250 млн. тонн. Цхьарча дахьа лоархIамех мехка малхбоалан районашка доакхарга дерригаа кIаьа даьш дакъе кхы [illegible], кхоалагIа

дакъе валкова, [illegible] [illegible] дIайода продукци.

Халча боахам дIанийсбьбенкарла, территориальни проблемаш на хьанна йоаш йоккха социально - экономически проблемаш. Керттерчарех цаI — республикаш экономически дегIаярара ийсье нийсдар. Цунца дувзаденна, мекха доаланза йоаш болх вазараш терхал а деш, нийсагIча пятилеткагIа арахена продукци 47 процент пхоа - лаьрхIаха, къахьегта цун текташ лакхье оттадоа Эрмалой. Туркменийн ССР-ашка — 84 процент, Молдавe — 62, Казахстане — 59, Белоруссе — 58 процент, цу тайпара кхыйолча республикашка а.

ДегIаенача социализма торонех пайда эш ерригача республикаш территори чу а доаш зешаш къоастадеча. Цу дешаш да халкъа боахам энергоноахачаманна Iалашбелча. Йоккхий низ бола йIохкила болх бу а гидроэлектрически а станцеш бола бе йолахийтараш а хьалча. Цу дIайода хьалчера дакъа терхо яь Российски Федераце, Украине, Армене атомни электростанцеш тIе хьалх арха. ДIахо хьорга мехка шаI йола энергосистемаш хьара. IаI йола европейски дакъа бIаь миллион киловатта совгIа низ бола система Сибарегiен, Казахстана, Средни Азе системаех дIахоттара бахкаш.

Мехка масса а оагIорахьара прогресс городашка бахка нах дегIехьа дуккагIа хулаш: из 1922 шера 16 процент, 1972 шера 58 процент. Дикха дуккагIа хулаш латт вах Союза къилбахьара республикашка (Украине, Молдаве,

Закавказе, Къилбаседа Кавказе), Центральни Малхбузена экономически районашка вах тIаборгIалгIа шахар дешаш ингерча лакхагIа арда а.

Вахка нах территориальни дIанийсбалар [сатIкьам ба а бу дIахо йолча хана берг а ба региональни экономически структуранаш хIамаш къахьегама ресурсаш дIахьанийсдара лостамаш. Дерригa хьалбоалаьча укх тайнара да гIулакх, Центральни, Малхбузени, Урало-Волжски районашка — болх беш йолча предприятеш мердарчу реконструкциан елга цига балхи деш бола нах кха а [illegible] дуккагIа хургбоалиш хургда. Къилбаьхьна среднеазиатски районашка къахьегама хкоачамаш дикха совдоагаш — производства боллхой дуккагIа кха доакъош хургда долаш... Пайдане IалачаI [illegible] [illegible] [illegible] хкелачаш дола керда экономически центраш комплексашк хьоаба а керда регионаш юкъе а даргдо а керда хIама давд хIанзе мехка халкъа боахам деIабоалабера. ДегIаена кхоачам бе индустре бастионаш Урало-Кузбасс, «Хибины (СССР европейски дакъа къилбаседе). Норильск (Сибарегiен къилбаседе). Газли (Узбекистан), кхыкара. Из СССР промышленни дегIабоалабера белгалараa лостам, хIама хьадханара дола низаш перспективни ишаьла нийсдара лостам а хилл лIаотт.

Керда регионаш йоазара а наьраза нара а дешаш мехка комплексни Iилман лард тIа къоаста а деш практика лелей яли мехка Советски Iилман хьакарча экономически тIаьхьара широ (ГОЭЛРО, 1920 шу) дIадха тIа тIематта хIаьакагIа а тайп-тайпара боахамаш дегIабоалабера перспективни план ттIеча хIанда оттаерa балхаш, Урало-Кузбасски проблема комплексно къоастаера. Индустриальни Урало шийтта «Энергетически» район, [illegible] Сибарегiен къилбаьхьара районаш тIаргарта дегIабоалаьна.

Юкъарика Ангаран Енисейн доккхийча гидроэнергосистемехашка Центральни Сибарегiен къилбехьа районаш Iалама тIаьхьдан перспективни пайда эшаш хкулла. Укхаза [illegible] [illegible] [illegible] шерашка академик Н. Александрове а кхыйола гIорбаьнна Iилмай кхаьла организаторашна хьалаьхь кхо [illegible]. Ангарски борзе. Братски энергопромышленни комплексана (цу бола ГЭС — бIалла производство — хIаьзабоме промышленни комбинат) вокла ибиза цу хьаана хьилдарам а. Тханк иттIалгIа шерашка бокхьонам перспективни пайда шера бола. Цу хана Подуйски (Братски) ГЭС-а кар 2,6 миллион киловатта, Красноярскерча — 450 эзар киловатта хургда, хьадIа, оттинцайнно. XIана цу укх широ гидроэлектростанцешн ахьхар укх тайнара да: Братскирча — 4,5 миллион киловатт, Красноярскерча — 6 миллион.

СССР экономически карта хьалакха ерганенаш да. XIаьр тIематта хIаьакагIа а тайп-тайпара боахамаш долаш а гу лIа, укхаза тIа хьаргу мехкада доккха дола кхоачамбир. [illegible] [illegible] цу хьаьста ренгнашна хургья. 1971 — 75 шерашкара инвестициш йоалламаш 800 миллиард сом а, кхыта хьала ка, кхыта хьакха капитальни тIехургья 42 процент дуккагIа.

(АПН).

«СЕРДАЛО»
2-гIа агIо. 21 октябрь, 1972 шу.

«ИНГУШСКИЙ» СОВХОЗА КХАШКА

ТІалоагІвла шера кумаргбоа къувкъама тІатеІа лард йолаш ба МагІалбика района «Ингушский» совхоза кхаш леладераш.

Укх шера планагІа 630 гектара тІа гуразь дуъ ялат дІаде дезаш дар совхозе. Дика кийчо яьр ю болх дикагІйолча агротехнически хена чакхбаккхара. Гуразь юкультураш дІаере ха тІакхачале хьа дуккха хьалха болх дІабе кийча яр ерригa а селянки тракторaш, кхыйола техника. Цхьоалатlча класса кондицега дІакховчадаь, са доаллача дІамаца ю дерадоацаш дохьаж дІаде кийча дар гуразь юкча мультурай фу я.

Цу дерригача гІулакхаша совхоза кхаш леладерий торо хилийтар, гуйран балхаш чакхдахара совхозе оттамаш вайн-графика ...

... хьежна гуразь юкультураш дІае болаш.

Цхьаккха механизатор ... ла нормаш кхоачаш ... Яндиев ... Котиев Султан, Албоев ... укх тІехьарча ... делаш ... 20—30 гектара тІа гуразь юкультураш дІа юни.

Гуразь юкультураш ... ялан 25 октябре ...

... бригада. Фу дІаере агротехника бокъонаш ... 1201 гектар ...

Дика ... цу бригадера ... Коригов ... Мальсагов ... Мохьмада, кхычар.

Бригада шийн ханнахьа кхаш ... дар слесара ... а, Еха селика, кхыйола ... слесараш.

Планаш соагІа 200 гектара гуразь юкультураш дІа ... тІа а ... механизатораш.

Массехк да хьалхагІа ... хІана да ... 6400 гектара гуразь юкультураш дІайоа ... «Ингушский» совхоза механизатораш.

— Укх гуразь планагІа ... соагІа ялтан ... 800 гектара тІа юртбоахама культураш дІаоергьа оаш, — ... совхоза партийни ... Гуноев Мухьмада.

Гуразь юкультураш фуна ... минеральни удобрени а тоссаш дІаe лаьрхІадар совхозе. Цхьабакьда, из кхоачашде йиш хилланзар. ХІана? Алхаж соагІа ялат дІадийначул тІехьагІа кара хьийтанзар минеральни удобрени Суиженски района МРО-ро. Цхьабакьда, цу хана денз дІайоача культураш минеральни удобрени тоссаш самолет лел совхоза кхашта тІагІолла. ХІара гектара тІа цхьацца центнер удобрени кхоачийт.

Шахаддаш тІакъоаж лоаттабу совхоза кулгалхоша бІаьсти кертбоача культураш льатта кийчдара а. ПланагІа укх шера зиба 6600 гектар льатта аха дезаш дe совхозе. Зяба льатта оахаш юкъера лаьрхІача 30 трактор хул дІара дийнахь, царех 26 гусеничи а йолаш. Гусеничи тракторо цхьа сменица льатта аха ... ХІара механизаторашца ... лаьрхІача 6 гектар льатта оаз.

Зиба льатта оахаш ... дика къахьег трактористаш ... Мальмада, Чертов Заема, Барханоев Хьусена, кхычар. Массешкаьа ахчах соагІатница белгалбаьхаб уж совхоза администрацие.

... совхоза специалисташа бІаьста дІаоаргІйоача культураш ... дола ... хьакъ дара а. ХІара гектара тІа 50 тонна органически ... центнер минеральни удобрени тосс. Кхы тІа органически удобрени дІакъухьаш «Беларусь» а. ХІаьта минеральни удобрени ... тосс.

БІаьсти дІаоаргІйоача культураш кийчдаш дола льатта Сийлахь-йоккха Октябрьски революце 55 шу дузача дийнахь ... хьа, хььндаь дика ... совхоза механизатораш.

И. ХАМАТХАНОВ.

ЛИТОВСКИ ССР. Советски Союза дуккхача къамех болча вахалаша Литовски ГРЭС цІерагІа СССР кхоллаяь 50 шу дизара сийна шерра социалистически ... Графикаца хьалха тІехьара берзІаш дІадоагІйоалаш а хІано 300 эзар киловатт ... энергоблок.

Из энергоблок болх бе йолалча 1,5 миллион киловатта дІахоачаргІа Литовски ГРЭС-а ... хьалбеснар ... бокъонагІдарех электростанции хургьа из. Цун электроэнерги дакъа кхоачарга хоалли-царга республикашка — РСФСР-га, Белоруссига, Латвига.

СУРТА ТІА: берхІагІча энергоблока дола дола архите.

А. БРАЗАЙТИСА сурт. ТАСС фотохроника.

КИЕВ. УССР Іилмай Академе Е. О. Патона цІерагІа электросварка институт — сварка техникан лаьрхІа йолча электрометаллургев йоккхагІчарех Іалашдоаца центр. Коллективо айкха буйзам лоаттабу массеха промышленни предприятешка отраслевой институташца, кхыча сварочни электрометаллургически процессаш балха юкъебахьара царна зийнаш дола гІо а деш. Цо новкъостал ду техническа прогресс сихбоара, дика экономически эффект а ду. Дукха ... хьа дІахьаьа ... 300 миллион сом ... 30 миллион баьхаш.

СУРТА ТІА (хьалхара ...) опытни завода слесарь-сборщик Н. С. Минин, диаметр 1020 миллиметр болча спиральни турбаш ... лоттар ду. ... Халкъа Республикашка лаьрхІа йола, установка ... йола. Из тайпа установка ... турбопроводаш ... бенна а.

Ю. МОСЕНЖНИКА сурт.

БЕЛОРУССЕ ПОЭЗЕ ПАТРИАРХ

Якуб Колас вь 90 шу дизарга

Белорусси столице Минска керттерча майдана вай Якуба Колаcа цІерагІа а. Цига 90 шу дузаш уххаза хьалдоттадеш монументальни памятник, гобьккъа ца хьежадеш турпалъа а болаш йола Колаcа фигура.

...Самукъанеча моттиге дагІад Якуб вах аллаха дь дІа: йоккха йоагІача Несвижа яхача белорусски городохера Минска бола-ча къакъа йиста. Хургволча поэта дай бахе дІабахача хьуун юкъерча отерашка цІи Акимчица. ... Льатта ца хилар ... дахь ... моттиг дІа а кхосаш ... хьуна ... бахамаш боа ... бамбия ... поэта дай. Цхьабакьда, Акимчица кинишки дІаріоагІбала а хьалебе, хьай шоай хьашттар ... Альбуть яхача моттиге — ... кхоача болча ... гобьккъа Немана топлагІ, къаьмара цола хейяа дагІа тІаьда баьш долча, узаоаьннача кистаца бІанаш деккача эрайча моттигашка уж лоравш цхьа дагІача цІагІа баха дІабахийтаб уж.

Цигача, хаьнахьа Іалам къадолаи ... моттигашка дІадахад Якуба беpала шераш. Вера дена деха дайзад кІаьнка ахархоч ... етта доаца вахар. Цхьабакъда, цул ... баьниаб. Даь вІаштІехьадьнад Несвижски хьехархой семинаре деша ваха воІа моттиге яккха. 1902 шера да верьача таьаета Якуб вехача хана, из семинари йисте а яьккха, халкъа хьехархо хила хийчлуш вар. Цхьабакъда, цунна доал дерашца хийттача тайпара, школера цІачча хьахамагІа казенни чиновник хилахар хургволча поэтах. 1906 шера эттара хьалхара стихаши дувцариш ІрадаьхарІ цо халкъа бокъо ца хилараи социальни къелахи лаьца. Белорусса эттара хьалхара хьехархой съезд гулъярехь цаІ вар из. Из ерригa ха Мински набахта воаллаш йоккх Якуб Колаcа.

Самодержавена кІалхара кІийлаваш оаганьча 1906 шерарча революце ахархой гоамол хьалхьоайяр. 1906 шерач тІехьагІа Белорусса хинна кІоарга революционни процессаш хьакъоанаш яр Якуба Колаcа а нитта цуьи эттара гаргагІарча соратника Янка Купала а революционно-демократически прози. Дог уроотталдех бола ер а халар цунах дуйнача адамаша шоай социальни къаьмах кортамукъале баьхаж долаш лоаттабеча къоасане.

Пачхаьа набахтено дохадаьдац поэта денал. Якуб Колаcа доттагІашка къаьстта книжни а даь непатехка оразьхай цун стихаш, хІата уж Белорусс тІолла шерра дІа а къожай. «ГІайгІане калесо» цьина цІи тиллий царех халкъо. Набахтех решеткал чухьнахьа дог дохийла хулийташи дог тешадеш доле хердa иллеш дагалийцад Колаcа. Цигача дагадехад цунна башхадика ши поэма язье — «Керда льатта», «Симон — музыкант». Царех хьалхарьар 1923 шера мара йистеянзац цо, 1925 шера — шоллагІъар. Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци хиннача тІехьагІа язъяь яьха уж тІахьокама гюйя а хила дІаотт, белорусски литература — социалистически реализма кердеча метода лаьрд кул царех. Цу поэмай пафос — ахархо — къахьегахо, цун кеп чура дІаьккий дуне, нравственни цІенад, тІехдикача сега гІулакхаш хесталехь. Художника вІаштІехьдаьнинад ший халкъа исторически кхелий шерра сурт оттаде, цун сийрда къамах оамаш къахьокда.

«Керда льатта» яха поэма дуккхача хьале автобиографически я. Цу тІа дийцад лесника дезала ма дарра долча историех, капитализм дегІаенача хьадацха лоІамахи нравахи йола шоай уйлаш революционни къовсамца йийза а ца лелаеш, шоай льаттан кІегІага тІа шоашта доаллахье ІалашъарІех хетаргахьа йола кортамукъале яккхарцан кюзаш хиннача ахархой трагедех.

Романтически боккъал дика язъль «Симон - музыкант» яха поэма къаман культура кхелех ечa уйлаех йиза я. Халкъа уйлаш чулоаца вокуссево тІокъмаь йолча шиа тайнарча манифеста дергдар дир цо.

Колас — шерра, масса еагІоваьнара хІамаш чулоацаш вола художник. Цо, ма дарра аьлча, литература деррига тайпана жанраши чулоацаш лелаъд, цудукха цун монументальни эпосашe лалла латт цул кІезигагІа монументальни йоаца проза «Наьмъаш тувладенача хана» яха трилоги (1921—1954), «Вахара пар гІатонашна» (1926), «Ушал» (1934) яха повестaш, иттаи дувцараш, зарисовкаш, этюдаш, проза льмаарa стихаш, дневникаш. «Нилъаш туладенача хана» яха трилоги — уж в халкъах, цун интеллигенцех, революционерча цун гІулакхех йола уйлаш. Белорусски поэзе патриарх Якуб Колас тІахьех массаза а масcе метто а халкъаца, цо къахьегачи къоасаш лоаттабечи, цун дикахетараши хелахтараши дакъача хилара. Трилоге изобразительни гоазало, стиль ликало хІанз а тІехьа цІоагІа бІихьи ю белорусски проза догІайоадаpа.

«Ушал» яхача повесто, «лоІама нагъаьщна» яхача йистелла йола поэма хостаю революционно эгоамена Белоруссе, граждански тІема героика. Коллективизаце проблемашта латтаю «Отщепенец» яха повесть. Дунен шоллагІа тІом болча хана халкъа кепатІаьмчача дипломатдоача денала гІулакхех, белорусски партизаний турпаленах дуйц «ХьунагІа ва суд», «Вешан» яхачи Колаcа поэмаша, «Льаттан оаз» яхача стихай сборнико, дуккхача дувцараша.

ТІехьавна йоккха общественни пачхьалкхени деятель хинна Якуб Колас. Белорусса халкъа поэт, Пачхьалкхени премий лауреат, из хинна Белорусса КП ЦК член, СССР-ен ВССР-ен Лакхерьера Советий депутат, БССР Іилмай Академе вице-президент СССР-ен БССР-ен нисталий Совета правлене член. Дукхаца шерашка мавар лорабара республикански Комитета корте лаьттар.

Олег ЛОЙКО, филологически Іилмай доктор.

МА МОГГА СИХАГІА, ДИКАГІА

СССР-е Нохч-ГІалгІайчен автономий хилаь 50 шу дизара сийна йолуьяь социалистически хьа деннаре дага шеолун йоагІа Назрани района «Назрановский» совхоза къахьегамхоашта юкъе. Йоккха хІара йоалло хьацо хіа ца дат къахьегам ю. Шоай ... шера гуразь бу бола ма могга сихагІа дикагІа ... чакхбаккха гІертуш.

Комсомо йеІаш ... тІехьа уж ю а йоккха льаттагІа йолаш, хий деттар бе уж. Таханкьа дийнахь 1300 соагІа гектар комсомолашаьа тІера Іеха совхоза къахьегамхоша. Цареи 284 гектар ... Укхаза шоай балха гоазал хьахьокх комсомолаш хІара йолда опыт йолча Шевеля Лайсатас, Иванченко Александре, Никитина Аллас, Моисеева Матренас, кхычар.

Таламаш доахаш къахьег комсомолаш льаттагІа йолаш боадалбера. Балха новкъа дукха тІехкхоачаш а ... хІаьзд 700 соагІа гектар комсомолаш ... дІакъайлай хар. Боккха теркал тІебохийт хІара бодалоро ... льаттагІа йолаш уж ... Балха тІа ... хьахьег ба механизатораш Игнатьев Георгий, Задорожный Петь, Волошин Петь, Суханов Владимир.

ЛьаттагІа ... минеральни удобрени ... 270 гектар соагІа ... хий делла. Из болх бен ... Смирнов Семан, Кюриа ..., Гусаков Владимира, кхычар.

Шоай къахьегамa ... Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революце хинна 55 шу дузача дена лаьттаду совхоза комсомолаш ...

Х. МАГОМЕТОВ.

КЪАХЬЕГАМО СИЙ ДАЬККХА САГ

Божа чу боахкабеча бале тхо дІачуйдаьлча кагий Іаьсий хьесташ воллар цхьа сийна халат тІедувла саг. Цу чу цхьаь огІоракьа латтар божа, хІаьта вокх огІоракьа цо — шоай оагІамашца лелаш кагий Іаьсий да. Уж оагІамаш а цаь гонахье а цІена, хьалхе йолаш я. Из тхона бІаргаьйна саг Іаьсашта Іуьнал деш вокх Висхаджиев Мохьмад вар.

Бехктохдаме, ... боцаш болх ба Висхаджиев Мохьмада беш ..., цун ... дена цу ферме Іаьсий кхоабаш, царна Іуьнал деш. Атта болх бац ца, Бакъда, Мохьмада ший нІэл ... кхоадац Іаьсий лазарех ... оала доаш хьалкхада...

Ер алхагІа шу да Мохьмада Іаьсашта Іуьнал ду. ХьалхагІа ферме тайп-тайпара балхаш деш вар из. Бакъда, колхоза кулгалхоша вІашк дага а баьна, Мохьмад цига болх беш хилар тоакал а даь, Іаьсашта Іуьнал дерга тІадиллар цунна.

— Сона шкъарчоа хило-м хургдац Іаьсий оамалаш Іомаe а, царна шаьоца дола гІулакх де а, — аьлар Мохьмада, — хІаьта а сайна могаш дергда аз, сайх бензан тешам бакьбе хьожаргьа. ДоагІача бесса Іуьнал а деш дика хьайбеча хьайбашта кхы хІама ма дац. Из сога дулургда.

Мохьмад Іаьсашта Іуьнал де волавенна массехк да даьлар, баьлар бутт а. Дикка зуш йоаа волавелло из Іаьсий оамалаш, шаьгІйоа ду гІулакх хьа.

Цхьна белам болаш, меттал йолаш укхо дача Іуьнала хьежна оадала доладалдар Іаьсий а. Цигна дог тІоадьла ххьа дикагІа болх бе волийлар Мохьмад.

— Уьла тІа а яхийта дІадоладойш моллагІа гІулакх Іомадерга саго, — уьле йоаь Мохьмада. «Лайнна вийлхача байнача бІаргех а дий, воагІаш, сайна из дий дайнаьхе ... «Дега ... дІадолададь, ... хала ...» ... моттагашки гІулакх.

* * *

Моашая хьтта а хаттар-техьар даь даьача, «шийн бояним» тхога гойта волавелар Гумсен района «Дружба» колхоза. Дишаена ХьасаІаве цуагадаеча, № 1 йолча шуоий - товарни ферма Іаьсий кхоаба Висхаджиев. Цо тхога гойт Іаьсий чуветтаду моттигаш, дуьц зоотехнически бокъонех, уж ше йиштте кхоаб. Дева цу юкъерча хІара Іаьса йиар. Тхога уж хьагойтача хана а, царна, цу шийн «бераница» сатеха сана къамаьл ду цо. Ер бІаргавейна Іаьсий ловзалех, укхана хьетІагІерт, ... хьесталуш сана. Мохьмада уж хьеста а хьест. Шийн болх кунна безаш хилара шеко яц!

— Тха балха тІа кертердар Іаьсашта ханнахьа а боагІача боарамагІа а шура ялар, рож (фуъ) делар, кагий ма дий хьана доацаш юххьенца дена уж баьгага, доакъаршга длахар да. Іеса даь цхьа кІира дьаьначул тІехьагІа шийн боагІача боарамагІа тух а ца а тоха, еад Іаьсашта кхоача дІаьдаьхна.

Мохьмада дика Іуьнал дерга хьежна оадала, дуккхаьа ца Іаьсий. Гьаза ба Висхаджиева колхоза а ферма а кулгалдой, ерригa ферма коллектив. Шийн гІулакх далаш, хьаьнала къахьегачуй сий довл. Иштта шийн балха тІа доагІа толамаш бахьан долаш массаьке сий деш ва Мохьмад а. Мадаа аз кІаьда, мерза къамаьл, дагІаца гІулакх - ... хьакала сагІ ва воаанги цу колхозий Массехкца вовз!

Дика толамаш даьхад Мохьмада укх шера а. Масала, шийта хьалхана хиннача 80 Іаьса Іуьнал даь ца Іаш, 60 Іаса да цо хІара кхоабеш. ПланагІа кІира дийна цхьан Іасса тІакхетта дезаш лоаргІар 300 грамм дуьх делс, тІадетталур — 550—600 грамм.

Шийна нарагІдаьнначох кхоачамбеш вац Мохьмад. Кхы цхьаьккха а да Висхаджиева балхоца белгалдоалаш. Масала, Іаьсий кагий доача хІана царна цІаьхха лазар кхет, из къоастадаь ветеринари лор валалехьа, Іаьса хоица дегІ лазаро хІал а дете, довш моттигаш нийслу фермаша. Бакъда, Мохьмад цунах кхераш вац. Цунна хоа Іаьсий дамосаш ца хилийтара Іуьнал даоа режим нийса кхоачанъе мора ма аинага. Цхьа Іасиг дамадац цо Іуьнал дечарех.

— Висхаджиев Мохьмад шийн болх дукха безаш, массина тІадкадa моллагІа а гІулакх тешаме кхоачашдеш ва, — дуьц ферма зоотехника Ханахмедов Ламіеьлас, — цудузьа мнеча балха тІа из хьожавнча а толам боекх цо. Къахьегамe ловха толамаш бахьан долаш колхоза правлене массехказа ахчан совгІат, сийлен грамоташ тайннай Висхаджиев Мохьмада.

З. ЭСАМБАЕВ.

ДОККХАГІА ХИЛА ДЕЗА ГОРОДО ЮРТА ДУ НОВКЪОСТАЛ

Укх дейбойна Грозне партийно-боахама актив хилар. Цига дийцар: «Гуйрен кхашкара балхаш чакхдахарах кертбоача юртбоахама шерра кийчо ярая республика колхозашта, совхозашта, лоаттаду шефски новкъостал тоадара Грозненски городской партийни организацена хьалхашка латтача декхарех». Цу хьакъехьа доклад йир горкома хьалхарча секретара Н. Я. Правенько.

Вай республика, ерригачІа Къилбаседа Кавказ, кхулбахьея Украйна юртбоахамц районашта эша дукха бедаш, дьоьлий доатор, машиндалтташ арахец гроашерча мехкдаьтта чакхдоахараша. Шоай мехкарех уж дика доархІабу. 9 бетта планал соагІа ... мехкдаьтта продукташ.

Из мул боаккхача доккха дакъа даьхаш ... бедина лоаттаеча мехкдаьтта доахараша. «Октябрьнефть» коллективо укх шера планал соагІа даьккха мехкдаьтта 50 эзар тонна соагІа да. Механизаторашт рьаьа ба «Автоспецоборудование» яхача заводо арахецача автогаражни техникаьа. Юртбоахаме эша кормови дрожжаш, «Б-12» ... концентрат арахеш Грозненски ацетоно-бутилова заводо.

Геттара доккха новкъостал ду хьалкхарча болхлошта юртбоахама авиаце летчикаша. Укх шера 944 эзар гектара тІа дІадийнача ялатa обработки яьй цар.

Юртбоахама эшаш йола электроэнерги дІахийцай «Грозэнерго» управлене. Автотранспортни предприятей коллективашца, гроаерча машинаьалоша кхоачашбеш юртбоахама продукци дІа-юха кхахьара планаш. «Чечингсельстрой» треста коллективо 9 бетта 2,5 миллион сома мехка хьайбашта лаьрхІа комплексаш хьалъяьй.

Цхьаьмара дикачІ хьалаш тІа ца юртбоахама гІулакх доагІа предприятешa организацеши. «Трансмаш» заводо 9 бетта планах дІа ца яьй яйсар колхозашта совхозаштеа чІоагІа эша 800 тракторни прицеп. ГІишлошъа материалаш арахецача № 2 йолча комбината тІаьнсад 4,3 миллион кирпичаш.

Дукха кхоачашбоацераш нийслу юртбоахаме продукцена обработка еча консервни завода, колкомбината, № 16 йолча маслозавода балха юкъе. Иштта ... дийчьеннаяр балха сезона Грозненски консервни завод, цехашка ремонт ... хьабайр ... да ... ах а, укх шера 8 бетта 500 эзар сом деккар тІаьнсад цуо.

Дукхача хана дезь шолла бувзам болаш хьабоагІа город Грозненсен юртбоахамерен къахьегамхой. Городерча тайп-тайпарча организацешa, предприятеша шефски новкъостал лоаттаду 72 колхоза, совхоза. Фермашта механизаци, электрофикаци еш, инвентара, оборудовани ремонт еш, юртбоахаме эша гІишлои материалаш, запчасти баьхалаш Іалашъеш, юрахоашта культураш гІулакх деш ба городе бахараш.

Укх шера бІаьш грозненцаш хилар кхашка, 30 эзар машен кр ялат, сом, баьцдазараш дІаюха кхуьнаш. ХІара шера 10 эзар соагІа студент ПТУ деспарко хул ...

ГРОЗНЕ ХИННАЧА ПАРТИЙНИ - БОАХАМА АКТИВА СОБРАНЕРА

... хамсаш, баьцадзараш кхыйола культураш чуъецача гІо деш.

Шефски новкъостал дика лоаттадеш хьабоагІа «Электроприбора», В. И. Ленина цІерагІча ГНПЗ, Грозненски ремонтно - механически заводий коллективаш, «Старогрознефть» НГДУ, производственно - товарни контора, «Чечингстройтранс» автотранспортни объединени, «Грозгоргаз», кхыйола коллективаш.

Цхьабакъда, беррига кулгалхой бац цу гІулакха бе беза теркам беш. Ла мегаргбоацаш мела лелабу шефски болх «Красный молот», «Трансмаш» заводаша, «Грознефтехимремонтстрой» треста, «Грознефть», «Грознефтехимзаводы» объединенеша, «Чечингушводстрой», «Чечингсельстрой» управленеша.

ИйслагІча пятилетке шефски новкъостал деш 5 миллион сома мехка мероприятеш чакхъяха, дьина КПСС обкома бюросa республика Министрий Советов баьоцам кхоачашбара города промышленни предприятешки организацеши оарцагІьаха ез партийни болхлоша.

— Итт шу соагІа ха я ПТК коллективо «Ермоловский» колхоза тІарча оалхазараш леладеча совхоза доттагІа леладу а царна шефски новкъостал лоттаду а, — аьлар вренеох къамаьа даьча ПТК партийни секретара вов. Кадамиев. ИйслагІча пятилетка совхоза шефски новкъостал дара организационно - технически мероприятеш оттаяй оаха, Кхо полевой стани автомашинаш юла цхьа моттиге хьалъе, наьъна асфальт балла, пхи километр йІаьха хин провод йилла а кхыдола балхаш де а лаьрхІад оаха цу совхозе.

— Дохалургдоашаш доттагІал хоттаденнад Грозненски механически завода болхлоштеа Шалъа «Джалка» совхоза коллективаи юкъе. Хьайбашта доакъар лоаттадара 5 бІаь нийл, совхоза эша тайп-тайпара станокаш кхьийтай оаха. Цул соагІа ялат чуъецача новкъостал деш хиннаб тха заводa къахьегамхой. Спортивни а культурни а мероприятеш дІахьуьаш вІашагІеттаденнад, библиотека шерьяра книжкаш йїдаьд, — кхаш дуьц ГРМЗ директора вов. Сардалашвиле.

Дош лу Грозненски автопредприяте директора вов. Сапронова.

Вай мехка дуккхача моттигашка бахе хул тха предприяте шофераш. Шин — кхо дай хьалха Белорусски ССР-е Гомельски областе картолаш а кха хилар автомашиний цхьа колонна. Дукха водителаш хиннаб юрташка ялат чуъецача кампане дакъа лоацаш а.

Оаха шефски новкъостал лоаттадеш я Нажай-Юрта района «Заветы Ильича» яха тахьаьа кхеду колхоз. Дуккхача шерашка ялан хкоачаш ца еш хьеннар из. ХІанз шоллагІа шу да иб пачхьалкхена пайда бу. Укх шера 30—35 эзар сом пайда ба лерхІ цо. Цоаш эшаш кийча хиннай тха автомашинаш. Геттара лакха лоамашка уле ца колхоз. Наькъаш дехкаре, отоплени яра, хьу тадера тхогара новкъостал дехаш ба тхьамка кхедерий.

— ХьатІадоагІача шера завод ханнахьа сезона кийчъяа хІанзле оарцагІдаьннад тхо, — аьлар трибуна тІа вахнача Грозненски консервни завода директора вов. Дегтярева.

— Эцаш я керда оборудовани, цехашта, участкашта реконструкци ец латт, массехк керда даши хургьа болх беш, кулгахца ду балхаш а кІезигагІа хургаа. Цу хувпамаша торо хулийтаргьа республика бахача нaха шех эша продукци арахеца.

Бородерча организацешa, предприятеша юрташта лоаттаду шефски новкъостал доккхагІа хила дезалга, юрта хьалашка хьежжа бе-бе мероприятеш чакхйоахаш из гІулакх леладе дезилга белгалдеш яр гулбеннараша тІайийна резолюци.

Активе дакъа лоацаш а къамаьл деш а хилар КПСС Нохч-ГІалгІай обкома шоллагІа секретарь вов. Баматгиреев.

З. ГАЙСАНОВА.

ВЕЖАРАШХА ДОЛЧА МЕХКАШТА

ЧССР. Малхбузсепалданци города Тхмача С. М. Кирова цІерагІча машинаш еча завода производственни программана вежарашка — СЭВ члений — вежарашха долча мехкий заказаш 70 процент ю. Гаьна республика долзол арахьа кІц хеза энергетически оборудовани арахец заводо. Заводо ... ... болха ... тІабохийт ... сектора дІадаьнира.

СУРТА ТІА: ... воздухонагревателя ... ба.

ЧТК—ТАСС сурт.

Доазол дехьара

[illegible] (ФРЕЛИМО) [illegible] тӏамна патриоташа пар[illegible] [illegible] [illegible] ФРЕЛИМО [illegible] [illegible] районашка [illegible].
СУРТА ТӀА: [illegible]. ТАСС фотохроника.

Г-на ФОСТЕРА БАХЬАНАШ ЛЕХ

[illegible] Къилбехьан Африкан Республикин дӀалаьцна Намибе проблема [illegible] доктор Альфред Эшер, ООН-н Генеральни секретаран [illegible] [illegible] [illegible] общественностан [illegible]. Къилбехьан Африке [illegible] Эшера журналисташна [illegible] оцуна позицин [illegible] ЮАР-н кулгалхошна [illegible] [illegible] Намибе [illegible]. ООН-н резолюци [illegible] премьер-министран Джон Форстеран [illegible] ООН-н [illegible].

Белгала, [illegible] Вовшахкхеттачу Къаьмнийн Организаци Намибена [illegible] ЮАР, [illegible] къилбехьафрикански [illegible] администраци [illegible].

Вовшахкхеттачу Къаьмнийн Организаци [illegible] ЮАР-н кулгалхошна [illegible] Намибе хьакъехь переговорш [illegible] ООН-н Генеральни секретара, [illegible] территори тӀе [illegible].

Цу тайпанчу хаттара луш долу [illegible]. Уьш тӀехьарчо [illegible] Намибе [illegible] режиман духьалдолу [illegible] Претори. Тахана Форстерен [illegible] Намибин [illegible].

[illegible] ООН-н [illegible] Претори [illegible].

ООН-н [illegible] [illegible].

Дуьнен халкъашна [illegible] ЮАР-н [illegible] Намибе [illegible] переговорш [illegible] расистски режим [illegible] дуьнен [illegible] сообществано [illegible] Претори.

[illegible] Къилбехьан Африка [illegible] ООН-н [illegible] африкански континенте [illegible] «диалогах» [illegible] политика [illegible]. Африка [illegible] апартеида режиман [illegible] Ассамблее [illegible] расистски колониальни диктатура [illegible].

[illegible] «маькарчу дипломати» [illegible] Форстера [illegible] Вовшахкхеттачу Къаьмнийн Организаци [illegible] Марксизм [illegible] ООН-н [illegible] Африка [illegible] расистски колониальни [illegible].

А. ДОЛГОВ. (АПН).

ВОШАЛ ДОЛА ГОРОДАШ

Максим Горький, [illegible] Неаполе [illegible] «Ер-м [illegible] Баку [illegible]?» Неаполитанцаша [illegible].

[illegible] Баку [illegible] городаш [illegible].

[illegible] Неаполь [illegible] Герардо де Микеле [illegible].

[illegible] вовшашца [illegible] [illegible] — [illegible].

«Вошал долчу городийн [illegible] Неаполь а Бакуна а [illegible] вовшахтоьхна [illegible]. Совет[illegible] Неаполь [illegible]».

«Неаполь — [illegible] Неаполь [illegible] Герардо де Микеле. — [illegible] городской [illegible] Неаполь [illegible] [illegible] «Баку».

Н. ГРИШИН, АПН соб. корр.
Неаполь — Рим.

КЕРДА ТИКА

[illegible] городке «Ставропольнефть» управлене [illegible] «Нефтяник» [illegible] тика. Керда тика цу 4 продовольственни отдел [illegible] [illegible] 5000 [illegible].

[illegible] Бундаевская Таисия, Галушкина Гелина, Бакиева Зинаида, Чечерис Людмила.

Уьш [illegible] городке [illegible] промышленни товарийн [illegible].

Т. [illegible].

«[illegible]» [illegible] Майн Рида «[illegible]» [illegible] Л. Соловьева, Д. Бо[illegible], Э. [illegible], [illegible], А. [illegible] — В. [illegible], [illegible] — К. [illegible].
СУРТА ТӀА: [illegible].
Ю. ИЛЬЕНКО [illegible]. ТАСС фотохроника.

ЮРТА БОАХАМА КУЛГАЛХОШТА

[illegible] Нохч - ГӀалгӀайн пачхьалкхан университетан экономически факультете юрта боахама социалистически производствона [illegible] экономически курсаш [illegible].

Уьш курсаш [illegible] КПСС [illegible] КПСС Нохч-ГӀалгӀайн обкома [illegible]. Экономически курсашна [illegible] республикин колхозийн совхозийн кулгалхой, [illegible]. [illegible] 120 сахьт [illegible] программе. [illegible] «[illegible]» производства [illegible], специалисташ.

«КПСС XXIV съезда партен [illegible] политика», «Юрта боахама производство [illegible]» [illegible] А. И. [illegible].

«[illegible]» [illegible] В. И. [illegible].

М. [illegible].

АВТОТЕЛЕВИЗОР

[illegible] В. [illegible]. [illegible] телевизор [illegible].

[illegible] Ленинград[illegible] «ВЛ-100» [illegible].

О. НОСОВ.

НАХ РАЬЗА ВА

[illegible] № 26 [illegible]. [illegible] 107 — 109 процент [illegible].

[illegible] Коммунистически [illegible] депутат [illegible].

М. ДУДАЕВ, [illegible].

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

СССР-н [illegible] Нохч-ГӀалгӀайн [illegible] Стуканска [illegible] комсомольско-молодежни коллектив.

[illegible] Хамзаева [illegible] Ибрагимова [illegible] Советски [illegible].

[illegible] Октябрь [illegible].

[illegible] 100,0 процент [illegible].

[illegible] Карабулаков [illegible].

[illegible] Хамзаева Зинаида [illegible] комсомольски [illegible] художественни самодеятельность [illegible].

Т. КАНТЫШЕВСКИЙ.

СУРТА ТӀА: (аьрзелхьара аьтту) [illegible] Хамзаева Ибрагимова Зина, Дзаитиева Таиса.

Автора сурт.

ГАЗАЦА ЙОАГАЕЧА ХИЙ ДОАХДЕРГАХ — АГВ-80, АГВ-120 — ПАЙДА ЭЦАРА ПРАВИЛАШ

Хий дӀоахдерг болх бо йоа[illegible] хила:

— хий дӀоахдерг хин [illegible] [illegible] теплове, [illegible] чуйхьайта;

— [illegible] хьесап, гешелнийн хьалхашкеол [illegible] (АГВ-120 лелла йоалле газ хьа[illegible]) [illegible] газопроводах йоалла газ хьаьхенаш йола краш тешаме дӀахьайлайй хьажа;

— фо хьалъозий хьажа, хӀаьта цу гӀуллакха фо хьалъозийтам лоlча [illegible] летавь цӀа[illegible]. Нагахьа санна ала, хӀаьа хьа[illegible], фо [illegible] хьалъозаш да, хӀаьта ала юхабетте [illegible] хий дӀоахдергах пайда ма ма[illegible];

— приборе хьалдашлора газопровода тӀа йоалла кран хьелла, АГВ-80 лелла йоалла электромагнитни клапана е отсекатели клапана кнопка юхьелла хӀатӀа а тоӀайий запальник хьаллотае. ХӀаьта АГВ-120 лелара запальника кранах хьеcила (фо хьалъозийтаре клеранзлен автоматикс хулë отсекатели клапана кнопка дӀатӀа а тоӀайий, запальника кра[illegible]);

— хий дӀоахдерг болх бeш хулe, запальник [illegible] хила [illegible]:

— 1—2 минута [illegible] АГВ-80 лелла йоалле электромагнитни клапана е отсекатели клапана кнопка дӀахеца. ХӀаьта АГВ-120 лелла йоалле электромагнита кнопка хьеоза. Нагахьа санна запальника тӀеса ала [illegible] 2 минута [illegible] тӀехьа[illegible] [illegible]:

— запальник йоагаш [illegible] горелка [illegible], массе [illegible] йоагаш [illegible] газ;

— фо кислорода новкъосталца хьатиаре [illegible];

— хий дӀоахдерг болх беш йол[illegible] хьалъуезий [illegible];

— хий дӀоахдергах пайда [illegible] тӀехьагӀа хьалха - тӀехье йоагӀ-йоагӀача [illegible] горелка кранаш (АГВ-120 — запальника кран хий дӀоахдергах йоалача газопровода тӀара кран).

Нагахьа санна газ [illegible] газопровода тӀара кран хӀа [illegible], цу сахьате аварийни бригада [illegible]. ХӀатӀа фо [illegible] электроприборех пайда ма [illegible].

«[illegible]» [illegible].

НОЯБРЕРА ХАОТТАМ

СССР гидрометцентро баьча хоамагӀа, Кавказа малхбоалехьоча дакъа тӀа ноябрь бетта юкъера температура +2, +5 градус (боарам 4,2 градус) бийсашка +3, +5, денешка +8, +13 градус хила тарлу. Шийла хургъя 5—7 ноябре а (бийсашка 0, +4, денешка +7, +10 градус) 18—21 ноябре а бийсашка [illegible] градус, денешка +1, +5 градус). Температура бийсашка 5—10, денешка 15—21, цхьацца йолча моттигашка 24 градусага кхочаш айла тарлу 1—4, 8—11 ноябре.

Бетта хуьл йоалаш 20—30 мм дӀахоахьаргӀа (боарам 26 мм). Хутаалуш моркхаш а йолаш, дукхагӀа дакъе йоачан а йоалаш да хила тарлу 1—2, 9—10 14—17, 20—22 ноябре. Йокх хилчаш [illegible] моркхаш а йолаш, наг-нагахь догӀаш а доалаш хургъя.

ТӀехьара итт дийнахь [illegible] хила уоттаргда. ДукхагӀча дакъе малхбоалехьара [illegible] 7—10 метр, 21—22 ноябре 15—17 метр тӀоагӀа хьийхлургба мух.

Метеостанци.

ТЕЛЕВИДЕНИ

[illegible]

— Спортивни [illegible] 17.20 — Документальни фильм. 17.50 — [illegible] творчество. [illegible] 18.00 — Нохч - ГӀалгӀайн [illegible]. Информацийни программа [illegible]. 18.25 — [illegible] 18.40 — [illegible] 19.10 — Телевизионни [illegible].

1 ноябрь

9.30 — Передачий программа. 9.35 — [illegible] 9.45 — [illegible] 10.15 — [illegible] 10.35 — [illegible] 11.00 — [illegible] 12.00 — [illegible] 12.30 — Спортивни [illegible] 15.00 — [illegible] 16.15 — [illegible] 16.45 — [illegible] 17.15 — [illegible]

[illegible] хиттарашта [illegible] «Правда» газета политически обозревателя Жуков. 19.40 — Босболв телевидени. «Вера, Надежда, Любовь» яхача телевизионни художественни фильма премьера. 3-гӀа сери. 21.00 — «Хӏ». Информацийни программа. 21.30 — «Кертера материал» яха художественни фильм.

[illegible] — Керда хоинаш (оьрсий, нохчий, гӀалгӀай меттала). 19.30 — Кагирхой вахар (нохчий меттала). 20.00 — [illegible] музыкальни [illegible] (нохчий меттала).

РАДИО

31 октябрь

16.20 — [illegible] 16.45 — [illegible] 17.00 — «Грозненский рабочий» [illegible] [illegible]

Эвт индустриальни юкк (оьрсий меттала). 16.00 — Керда хоинаш (оьрсий, нохчий, гӀалгӀай меттала).

1 ноябрь

7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.25 — «Ленинан никъ» газета обзор. 8.10 — Передачий программа. 8.25 — Нохч - ГӀалгӀай иноарче (нохчий меттала). 9.45 — «Денеч, денна хьалхарча ваьтте нохч-гӀалгӀайча яха передача. (оьрсий меттала). 16.00 — Юртбоахама къахьегамхошта доала концерт (оьрсий меттала). 16.20 — Юртара вахар (нохчий меттала). 16.45 — Нохч - ГӀалгӀайн индустри (гӀалгӀай меттала). 18.00 — Керда хоинаш (оьрсий, нохчий, гӀалгӀай меттала). 19.30 — Кагирхой вахар (нохчий меттала). 20.00 — Дай-нана музыкальни вахар яха радиокутрнал (нохчий меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гӀоалаш Грозненех хутаалуш моркхаш а йолаш, лоадайн йоачан а йолаш, Ӏуйрайна дохк а доалаш, малхбузехьара гӀаьххьача боараме мух а хьекхаш хе хила. Ӏа фегара температура республике гӀолла 9-14, Грозне 11-13 градус йоалхал йолаш хила а тарлу. Кхоана ломнех хутаалуш моркхаш а йолаш; йоачан а йолаш, цхьацца йолча моттигашка лаьттах, тӀагӀолла, гӀоп а [illegible], къилбаседехьара гӀаьххьача боараме мух а хьекхаш хе хила а фегара температура бийсашка 3-8, денешка 10-15 градус йоалхал йолаш хила мег.

Метеостанци.

ДЕЗА НОВКЪОСТИЙ!

ДӀАХО ХЬОШ ДА 1973 ШЕРА

«СЕРДАЛО»

ГАЗЕТА ЯЗЛУЛГА

Газета язлу [illegible] промышленносто транспорта, гӀишлонъяча, предприятешкарча, [illegible], колхозашкарча, совхозашкарча, учреждениешкарча, общественни организацешкарча [illegible] общественни [illegible] гӀоала.

ГАЗЕТ ЯЗДАРА МАХ: [illegible] — 3 сом 12 [illegible], [illegible] — 1 сом 56 [illegible].

[illegible] 1973 ШЕРА «СЕРДАЛО» ГАЗЕТА [illegible]!

РЕДАКЦЕ АДРЕС: [illegible] г. Грозный-61, [illegible] 11 (3-гӀа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-[illegible]; редактора [illegible] — 3-30-11; [illegible] секретара — 3-34-[illegible]; партийни [illegible] отделай — 3-01-40; промышленносто отдела — 3-[illegible]; юрта боахама отдела — 3-42-[illegible]; [illegible] отделай бухгалтере — 3-00-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. [illegible] 7/04.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: [illegible] г. Грозный, ул. Ленина 11, (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-[illegible]; зам. редактора — 3-30-11; ответственного секретаря — 3-34-[illegible]; отдела партийной жизни культуры — 3-01-40; отдела промышленности — 3-[illegible]; отдела сельского хозяйства — 3-42-[illegible]; отдела писем и бухгалтерии — 3-00-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», [illegible] 7/04.

С[illegible]. Заказ [illegible].